



KR.0002.10.2024

Posiedzenie Rady NCN 13-14 listopada 2024 r.

Miejsce posiedzenia:

Narodowe Centrum Nauki
Kraków, ul. Twardowskiego 16

W dniach 13-14 listopada 2024 r. odbyło się kolejne posiedzenie Rady Narodowego Centrum Nauki (NCN). W pierwszym dniu spotkania Rada pracowała w ramach Komisji Odwoławczej, Komisji ds. regulaminów i procedur, Komisji ds. oceny efektów działalności NCN oraz Komisji głównych Rady NCN: Nauk Humanistycznych, Społecznych i o Sztuce (HS), Nauk Ścisłych i Technicznych (ST) oraz Nauk o Życiu (NZ). Posiedzenie plenarne Rady NCN odbyło się następnego dnia, 14 listopada br.

Listopadowe posiedzenie było szczególne, w obradach uczestniczył Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Pan Dariusz Wiczorek, który w trakcie spotkania z członkami Rady i przedstawicielami Biura NCN dyskutował o funkcjonowaniu NCN, finansowaniu nauki oraz planach resortu na przyszły rok, w tym o polskiej prezydencji w UE. Minister podkreślił znaczenie NCN dla rozwoju badań podstawowych w Polsce. Wskazał, że wzrost budżetu NCN o 200 mln zł w 2024 roku oraz dodatkowe środki planowane na 2025 rok są dowodem na priorytetowe podejście ministerstwa do wspierania nauki i zapowiedział kontynuację działań na rzecz zwiększania finansowania badań i współpracy międzynarodowej. Podczas wystąpienia poinformował, że budżet państwa na 2025 rok przewiduje wzrost finansowania NCN o kolejne 50 mln zł oraz zapewnił, że ministerstwo pracuje nad pozyskaniem dodatkowych środków na działalność i realizację kluczowych zadań instytucji. Minister Wiczorek odniósł się również do szerszego kontekstu finansowania nauki w Polsce, podkreślając wzrost nakładów na naukę o 7 mld zł w 2024 roku. Jednym z głównych priorytetów resortu jest umiędzynarodowienie polskiej nauki oraz powrót do aktywnej współpracy w Europie. Kluczowe będzie efektywne wykorzystanie środków zewnętrznych, w tym funduszy unijnych i pomocowych, w związku z tym ministerstwo zamierza wspierać NCN w ramach międzynarodowych inicjatyw. W dyskusji dotyczącej agencji wskazano na istotną rolę NCN w systemie finansowania nauki oraz podkreślono, że do dalszego rozwoju Centrum konieczne jest znaczące zwiększenie jego finansowania. Zwrócono uwagę, że przy obecnym poziomie finansowania, NCN może wspierać jedynie kilkanaście procent wnioskowanych do finansowania projektów badawczych. Dodatkowo, zbyt niskie środki na funkcjonowanie instytucji utrudniają rozwój i podejmowanie nowych inicjatyw, w ramach np. partnerstw europejskich, a problemy wynikające z ograniczeń regulacji dotyczących wynagrodzeń i nieadekwatnego poziomu finansowania w ramach dotacji podmiotowej powodują trudności z zatrzymaniem odpływu obecnych i zatrudnianiem nowych pracowników NCN. Dyskutowano o włączeniu się NCN w rozwój strategii zwiększenia bezpieczeństwa Polski i możliwości finansowania badań powiązanych z taką tematyką. Zaproponowano stworzenie kilkuletniego planu finansowania NCN uwzględniającego stały wzrost nakładów, zasygnalizowano potrzebę zmiany ustawy o NCN, a także powołania zespołu zajmującego się bieżącą współpracą w ramach stałych spotkań przedstawicieli ministerstwa, NCN i innych agencji podległych ministerstwu.



Posiedzenie było również okazją do przeprowadzenia kolejnej dyskusji dotyczącej publikowania w otwartym dostępie wyników badań finansowanych przez NCN, tym razem z udziałem prof. Janusza Bujnickiego z Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie, który przedstawił swoje doświadczenia w tym zakresie, a także podzielił się informacjami na temat wyzwań z jakimi mierzą się naukowcy przy publikowaniu w otwartym dostępie. Wskazał, że regulacje wprowadzone przez NCN w związku z Planem S, znacząco ograniczają wolność wyboru czasopism naukowych. Naukowcy napotykają na wiele problemów z wysokimi kosztami publikacji w otwartym dostępie, wskazują na skomplikowane przepisy oraz trudności w negocjacjach z wydawcami. Problematyczne jest również finansowanie publikacji w prestiżowych czasopismach hybrydowych i zamkniętych, które nie spełniają wymogów Planu S. Zwrócił uwagę, że obecne zasady mogą promować czasopisma o niskiej jakości, stosujące drapieżne praktyki, co stanowi zagrożenie dla poziomu i reputacji polskiej nauki. W odpowiedzi otrzymano zapewnienie, że NCN wprowadzi uproszczenie regulacji m.in. poprzez umożliwienie finansowania publikacji w otwartym dostępie niezależnie od modelu czasopisma oraz akceptację wszystkich licencji CC-BY. W związku z coraz większymi wątpliwościami naukowców co do wymagań NCN dotyczących publikowania w otwartym dostępie i ich zgodności z zasadami Planu S, a także wobec braku wystarczających środków na finansowanie otwartego dostępu w najlepszych czasopismach, członkowie Rady w trakcie posiedzenia dyskutowali nad wyjściem NCN z cOAlition S. Zwrócono uwagę na fakt, że NCN jest jedyną agencją w kraju Europy Środkowo-Wschodniej (oprócz agencji finansującej badania aplikacyjne w Słowenii), która jest członkiem cOAlition S. Podkreślono jednocześnie brak obecności w tym gronie agencji z takich krajów jak Belgia, Cypr, Dania, Grecja, Hiszpania, Niemcy, Malta, Włochy. Biorąc pod uwagę fakt, że umowa dotycząca udziału w konsorcjum cOAlition wygasa z końcem tego roku, Rada zdecydowała, że podejmie uchwałę rekomendującą Dyrektorowi NCN, aby Centrum nie przedłużało swojego udziału w tej koalicji po 31 grudnia 2024 r. Wolą większości Rady jest wspieranie idei otwartej nauki, ale podobnie jak w przypadku m.in. prestiżowej niemieckiej DFG, już bez udziału w konsorcjum cOAlition S. Ustalono, że w najbliższym czasie Rada przyjmie uchwałę w tej sprawie w trybie obiegowym. Rada NCN zdecydowaną większością głosów (19 głosów „za”) w dniu 29 listopada br. przyjęła [uchwałę nr 116/2024](#), w której rekomenduje Dyrektorowi NCN nieprzedłużanie członkostwa w cOAlition S.

W dalszej części obrad Rada podjęła decyzję o zwiększeniu wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację działań naukowych w ramach konkursu MINIATURA 8 do łącznej kwoty blisko 28,8 mln zł przyjmując w tej sprawie [uchwałę nr 113/2024](#) (18 głosów „za”). Oznacza to, że NCN sfinansuje w tej edycji konkursu, wszystkie wnioski powyżej progu kwalifikowalności na poziomie 70 pkt, przy jednoczesnym spełnieniu innych kryteriów określonych warunkami konkursu. Rada [uchwałą nr 114/2024](#) (18 głosów „za”) przyjęła również nowe warunki przeprowadzania konkursu MINIATURA, które uwzględniają możliwość zaplanowania środków finansowych na Mentoring NCN, czyli nową inicjatywę Rady wspierającą merytorycznie osoby realizujące działanie naukowe w konkursie MINIATURA w przygotowaniu założeń projektu badawczego, o którego finansowanie można następnie wnioskować w konkursach NCN. W związku z planowanym na 16 grudnia br. ogłoszeniem czwartej edycji konkursu SHENG na polsko-chińskie projekty badawcze, Rada [uchwałą nr 115/2024](#) (18 głosów „za”) określiła także warunki przeprowadzania konkursu przyjmując, że w tej edycji na realizację projektów badawczych zostanie przeznaczonych 46 mln zł. Jest to najwyższy do tej pory nakład finansowy konkursu SHENG, który jest przeprowadzany przez NCN wspólnie z National Natural Science Foundation of China (NSFC).

Finalizując dyskusję na temat nowego Regulaminu działania Rady NCN, Rada [uchwałą nr 112/2024](#) (19 głosów „za”) jednogłośnie przyjęła Regulamin, w którym określiła



szczegółowo ograniczenia dla członków Rady w udziale w konkursach ogłaszanych przez NCN, finansowanych przez NCN lub w których NCN uczestniczy bezpośrednio lub pośrednio w ocenie wniosków. Rada zdecydowała, aby ograniczenia związane z udziałem w konkursach NCN obejmowały również okres po zakończeniu pełnienia funkcji członka Rady NCN. W związku z tym przyjęła zasadę, w myśl której osoba, która zakończyła pracę w Radzie NCN może wystąpić jako kierownik projektu z wnioskiem w konkursie NCN dopiero po upływie 4 miesięcy od dnia zakończenia pełnienia funkcji członka Rady. W nowym regulaminie zawarto także zasady postępowania w razie rezygnacji lub śmierci przewodniczącego oraz doprecyzowano jego obowiązki i zadania.

W dalszej części obrad Rada zapoznała się z bieżącymi działaniami podejmowanymi przez NCN w sprawie kontynuacji realizacji programu „Badania podstawowe” w nowej, IV edycji funduszy norweskich i funduszy EOG. W ramach programu „Badania podstawowe” przewidziano promocję trzech kluczowych priorytetów: zielona transformacja Europy, demokracja, praworządność i prawa człowieka, włączenie społeczne i odporność. NCN ponownie zostanie operatorem programu „Badania podstawowe”. Całkowita kwota dla NCN wyniesie około 70,6 mln euro, co oznacza wzrost alokacji o 25 mln euro w porównaniu z poprzednią edycją tego programu.

Rada przyjęła także informację przedstawioną przez Dyrektora NCN prof. Krzysztofa Józwiaka o zakresie wykonywanych przez Narodowe Centrum Nauki zadaniach i wydatkowanych na ten cel środkach za III kwartał 2024 r. [Uchwałą nr 108/2024](#) (18 głosów „za”) pozytywnie zaopiniowała projekt planu finansowego NCN na rok 2025 oraz [uchwałą nr 109/2024](#) (18 głosów „za”) zmianę planu finansowego NCN na rok 2024. Oceniała również raporty końcowe z realizacji grantów NCN przyjmując w tej sprawie [uchwałę nr 110/2024](#) (18 głosów „za”) i [uchwałę 111/2024](#) (19 głosów „za”).

Na zakończenie Rada zapoznała się z wynikami konkursu DAINA 3 na polsko-litewskie projekty badawcze przeprowadzanego przez NCN wspólnie z Litewską Radę Naukową Research Council of Lithuania, w ramach którego do finansowania zakwalifikowano 17 projektów badawczych. Przedstawione zostały również wyniki międzynarodowego konkursu wielostronnego JPND Call 2024 w zakresie badań nad chorobami neurodegeneracyjnymi, przeprowadzanego przez międzynarodową sieć JPND (EU Joint Programme Neurodegenerative Disease Research), w ramach którego do finansowania zakwalifikowano 3 projekty badawcze po stronie polskiej. Przedstawiono także wyniki konkursu *Crisis-Perspectives from the Humanities* i konkursu *Enhancing well-being for the future* przeprowadzanych w ramach programu CHANSE (Collaboration of Humanities and Social Sciences in Europe) koordynowanego przez Narodowe Centrum Nauki i wspierającego badania naukowe w obszarze humanistyki i nauk społecznych. Łączna alokacja środków NCN na te konkursy wyniosła 1,5 mln euro, a do finansowania skierowano łącznie 6 projektów badawczych z Polski.

Przedstawiono także zaproszenie Uniwersytetu Rzeszowskiego do organizacji w Rzeszowie kolejnych DNI NCN w maju 2025 r.

Prof. dr hab. n. med. Anetta Undas
Przewodnicząca Rady
Narodowego Centrum Nauki
/– podpisano cyfrowo/